

Stenografični zapisnik

tretje seje

deželnega zbora Ljubljanskega

dne 17. septembra 1869.

Nazočni: Prvosednik: Deželni glavar: Karl pl. Wurzbach. — Vladina zastopnika: Deželni predsednik: Conrad pl. Eybesfeld in vladni svetovalec: Roth. — Vsi člani razun: knezoškof dr. Widmar, baron Zois, pl. Langer, grof Margheri, Lipold, Kotnik, Koren, baron Rastern, baron Apfaltrern, grof Thurn, Kozler Ivan, Rudež, vitez Kaltenegger.

Dnevni red: 1. Vladna predloga, postava o napravi in vzdržanju obrtnijskih napredovalnih šol. — 2. Vladna predloga, postava o ustanovi gosposke, ki ima odločevati, ali se po menjavi zemljišč boljše gospodarstvo pospešuje. — 3. Poročilo deželnega odbora o računskem sklepu kranjskega deželnokulturnega zaklada za leto 1868. — 4. Poročilo deželnega odbora o proračunu Glavarjevega zaklada za leto 1870. — 5. Poročilo deželnega odbora o računskem sklepu Glavarjevega zaklada za leto 1868. — 6. Poročilo deželnega odbora o proračunu kranjskega sirotniškega zaklada za leto 1870. — 7. Poročilo deželnega odbora zaradi podaljševanja sedanje milošnje za Albino in Hermino Skedl-ovo. — 8. Poročilo deželnega odbora zaradi privolitve 70% in 65% priklada, za prezidanje cerkovniške hiše v šolo in v učiteljevo stanovanjsko na Studencu. — 9. Predlog deželnega odbora o gozdnarjih za vojvodino kranjsko. — 10. Predlog deželnega odbora zaradi vdinjanja še enega služabnika na ljubljanski realki.

Obseg: Konstituiranje v 2. seji voljenih odsekov (dalje glej dnevni red).

Seja se začne o 15. minuti čez 11. uro.

Stenographischer Bericht

der dritten Sitzung

des Landtages zu Laibach

am 17. September 1869.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Carl von Wurzbach. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Conrad von Eybesfeld; Regierungsrath Roth. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme: Sr. fürstbischöflichen Gnaden Dr. Widmer, und der Herren Abgeordneten: Baron Zois, v. Langer, Graf Margheri, Lipold, Kotnik, Koren, Baron Rastern, Baron Apfaltrern, Graf Thurn, Kozler Johann, Rudesch, Dr. v. Kaltenegger.

Tagesordnung: 1. Regierungsvorlage, Gesetz, betreffend die Errichtung und Erhaltung gewerblicher Fortbildungsschulen. — 2. Regierungsvorlage, Gesetz, betreffend die Bestimmung der zur Entscheidung berufenen Organe, ob durch einen Grundtausch eine bessere Bewirthschaftung bewirkt werde. — 3. Bericht des Landesauschusses über den Rechnungs-Abschluss des krainischen Landesculturfondes für das Jahr 1868. — 4. Bericht des Landesauschusses über den Voranschlag des Glavar'schen Fonds für das Jahr 1870. — 5. Bericht des Landesauschusses über den Rechnungsabschluss des Glavar'schen Fonds für das Jahr 1868. — 6. Bericht des Landesauschusses über den Voranschlag des krainischen Waisenfonds für das Jahr 1870. — 7. Bericht des Landesauschusses betreffend den Fortbezug der jetzigen Gnadengabe für Albino und Hermine Skedl. — 8. Bericht des Landesauschusses betreffend die Bewilligung des 70% und 65% Zuschlages, zum Umbau des Mesnerhauses in die Schule und des Lehrers Wohnung zu Bründl. — 9. Bericht des Landesauschusses betreffend die Förster für das Herzogthum Krain. — 10. Bericht des Landesauschusses betreffend die Befetzung einer zweiten Dienerstelle an der hiesigen Realschule.

Inhalt: Constituirung der in der zweiten Sitzung gewählten Ausschüsse (das Weitere, siehe Tagesordnung).

Beginn der Sitzung 11 Uhr 15 Minuten.

Landeshauptmann

bestätiget die Beschlussfähigkeit des hohen Hauses und eröffnet die Sitzung.

Nach Verlesung und Genehmigung des Protokolles der letzten Sitzung verliest der Landeshauptmann nachstehende Zuschrift der Redaktion des „Oesterreichischen Deconomist“.

Deželni glavlar

potrđi, da slavni zbor sklepati more ter prične sejo.

Ko se je zapisnik zadnje seje prebral in odobrili prebere deželni glavlar sedeči dopis vredništva „Oesterreichischer Oekonomist“.

„Die Vertretung und nachdrückliche Förderung der volkswirtschaftlichen Interessen des österreichischen Kaiserstaates ist die Aufgabe, welche die Redaktion des „Oesterreichischen Deconomist“ nach Maßgabe der ihr zu Gebote stehenden Mittel zu erfüllen redlich bestrebt gewesen ist.

In Berücksichtigung dieser Tendenz und von dem Wunsche erfüllt, derselben im möglichst weitesten Umfange gerecht zu werden, hält die Redaktion sich ebenso berechtigt als verpflichtet, in loyaler Weise auch die Unterstützung derjenigen Körperschaften in Anspruch zu nehmen, welche die nächste Veranlassung haben, der Pflege der österreichischen Volkswirtschaft auf publizistischem Gebiete ihre Sorge angedeihen zu lassen.

Demgemäß beehrt sich dieselbe unter Uebersendung eines completeu Exemplares ihrer Zeitschrift (deren Fortsetzungen folgen werden) für das Archiv des hohen Landtages und einer Anzahl einzelner Probenummern an die Herren Mitglieder gefälligst zu vertheilen, an Ein hohes Präsidium ganz ergebenst das Ersuchen zu stellen, Hochdasselbe wolle geneigtest veranlassen:

1. daß der Redaktion ein Exemplar der Landtags-Verhandlungen, so wie sonstiger von dem Landtage für Krain ausgehender Druckschriften regelmäßig zur Verfügung gestellt werde;

2. daß die beifolgenden Probenummern den Herren Mitgliedern zugestellt und die ebenfalls beigefügten Subscriptions-Listen zur eventuellen Unterzeichnung vorgelegt werden“.

Ferner läßt der Landeshauptmann nachstehende Einladung des dramatischen Vereines durch den Schriftführer verlesen:

Dalje da deželni glavlar zapisnikarju citati naslednjo vlogo dramatičnega društva:

„Dramatičnega društva odbor jemlje si čast, vabiti visoko častite g. g. poslance deželnega zbora krajnskega k besedi, ktero napravi združeno s pevskim zborom narodne čitalnice ljubljanske, v nedeljo 19. t. m. v čitalničneji dvorani“.

Deželni glavlar:

Včeraj izvoljeni odseki so se konstituirali, in sicer:

1. Šolski odsek je izvolil za prvomestnika gosp. dr. Costa, za namestnika gosp. Grabrijana, za perovodja gosp. Sveteca;

2. finančni odsek je izvolil za prvomestnika gosp. dr. Bleiweisa, za namestnika gosp. dr. Costa, za perovodja gosp. dr. Prevca;

3. peticijski odsek je izvolil za prvomestnika gosp. dr. Tomana, za namestnika gosp. viteza Kaltenegerja, za perovodjo gosp. Sveteca;

4. odsek za pregledovanje delovanja deželnega odbora v lanskem letu je izvolil za prvomestnika

gosp. Peter Kozler, za namestnika gosp. Zois, za perovodja gosp. dr. Savinschegg;

5. gospodarski odsek je izvolil za prvomestnika gosp. dr. Tomana, za namestnika gosp. Lipolda, za perovodjo gosp. Pintarja;

6. ustavni odsek je izvolil za prvomestnika gosp. dr. Razlaga, za namestnika gosp. Ravnikarja, za perovodja gosp. dr. Zarnika.

Es wird hierauf zur Tagesordnung geschritten. — Prestopiti se na dnevni red.

I. Regierungs-Vorlage, Gesetz, betreffend die Errichtung und Erhaltung gewerblicher Fortbildungsschulen.

(Siehe Beilage 11. — Glej prilogo 11.)

Poslanec dr. Costa:

Ker je ta predloga c. vlade natisnjena in so jo gotovo vsi poslanci brali, ker pride kot priloga k stenografičnim spisom, mislim, da bode slavni zbor odobrili, da se ta postava tukaj ne bere, ampak da se prevzame, kakor da bi se bila brala. (Zbor temu pritrdi. — Das hohe Haus genehmiget dies.)

Diese Regierungsvorlage wird über den Antrag des Herren Abgeordneten Pinter dem Schulausschusse zur Vorberathung zugewiesen.

Po predlogu poslanca Pintarja se izroči šolskemu odseku.

II. Regierungs-Vorlage, Gesetz, betreffend die Bestimmung der zur Entscheidung berufenen Organe, ob durch einen Grundtausch eine bessere Bewirthschaftung bewirkt werde.

(Siehe Beilage 12. — Glej prilogo 12.)

Wird über Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Razlag dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zur Vorberathung zugewiesen.

Po predlogu poslanca dr. Razlaga se izroči gospodarskemu odseku.

III. — VI. Bericht des Landesauschusses über den Rechnungsabschluß des krainischen Landesculturfondes für das Jahr 1868.

Bericht des Landesauschusses über den Vorschlag des Glavar'schen Fonds für das Jahr 1870.

Bericht des Landesauschusses über den Rechnungs-Abschluß des Glavar'schen Fonds für das Jahr 1868.

Bericht des Landesauschusses über den Vorschlag des krainischen Waisen-Stiftungs-Fondes für das Jahr 1870.

(Siehe Beilagen 15, 16, 17, 18. — Glej priloge 15., 16., 17., 18.)

Diese vier Vorlagen werden nach dem Antrage des Landesauschusses dem Finanzausschusse zur Vorberathung zugewiesen.

Po predlogu deželnega odbora se te štiri predloge izročé finančnemu odseku.

VII. Poročilo deželnega odbora zaradi podaljševanja sedanje milošnje za Albino in Hermino Skedl-ovo.

(Siehe Beilage Nr. 5. — Glej prilogo 5.)

Wird über Antrag des Landesausschusses dem Finanzausschusse zur Vorberathung zugewiesen.

Po predlogu deželnega odbora se izroči finančnemu odseku.

VIII. Poročilo deželnega odbora zaradi privolitve 70% in 65% priklada, za prezidantje cerkveniške hiše v šolo in v učiteljevo stanovanjsko na Studencu.

(Siehe Beilage Nr. 6. — Glej prilogo 6.)

Poslanec Zagorec:

Ker se sprevidi, da je volja občinska in odbojna, da se priklad povikša, nasvetujem, da se nasvet deželnega odbora precej potrdi.

(Der Antrag wird genehmiget. — Nasvèt se potrdi.)

IX. Predlog deželnega odbora o gozdnarjih za vojvodino kranjsko.

(Siehe Beilage Nr. 8. — Glej prilogo 8.)

Landeshauptmann:

Ich eröffne die Generaldebatte, der Herr Abg. Dr. Toman hat das Wort.

Poslanec dr. Toman:

Jaz stavim predlog, da se ta nasvet deželnega odbora izroči v posvet narodno-gospodarskemu odseku in prosim le za kratek čas posluha, da nekoliko, kar je danes primerno, vtemeljim svoj predlog. Poprej pa moram opravičiti, kako da pride, da jaz, ki sem ud deželnega odbora, nekako zoper predlog deželnega odbora druge nasvete stavljam.

Kakor je znano, sem jaz v drugih poslih bavil se izven domovine in pozneje, ko sem prišel domu, me je zadržavala bolehnost, da nisem mogel pri sejah deželnega odbora pričujoč biti.

Reči moram, da je moje mnenje prav pri tem predlogu drugače, kakor je ono slavnega deželnega odbora; sicer pa nečem reči, da morebiti na zadnje pridemo skupaj pri poslednjih sklepih, ali moje mnenje o nadzorstvu gozdov je sploh drugo, kakor je tu v sporočilu rečeno.

Jaz vem, da prostost v državi na vseh stranéh zna koristna biti, ali kar se prostosti v materialnih zadevah tiče, kar lastninske pravice zadeva, ni v Avstriji in v nobeni državi vsestranska.

V naši državi imamo več takih prikrajšanj, ki lastninsko pravico omejujejo; in tudi kar gozdarstvo zadeva, se mi zdi, da je višega nadzorstva treba, ki bi pazilo na ravnanje lastnikov in skrbelo, da se nepostavno škodljivo ravnanje kaznuje.

Ne skladam se s tèm, da okrajni gozdarji, ki so se leta 1814. vstanovili, nič koristili niso. Meni je zelo znano, kako so gospodarili in znam njih rezultate na nekterih krajih na Gorenskem; da je pa ta gozdna postava po cesarskem patentu od 3. decembra 1852.

leta ostala brez vspeha, kaj je krivo temu? tega je krivo, da je gozdarska postava imela le princip, kateri ukazuje kako se ravnati more in kateri pripoveduje, da se ne smé neprevidno in negospodarsko ravnati; ali nobenega čuvaja ali spregledovalca ne imenuje. Kaj pomaga postava, ker nimamo nobenega organa, nobenega človeka, ki bi gledal na ravnanje lastnikov po njih borštih, kateri bi zamogel lastnika tožiti, ki nepostavno ravna z borštmi; le edini servitutni človek, le uživalec borštov je čutil škarje v postavi, ti-stega so lastniki prijeli ter ga izročili sodnji. Do zdaj so lastniki pazili na postavo, ali oni sami so zmirom smeli ravnati, kakor so hoteli in celo nekteri grajščinski lastniki delajo, kakor se jim ljubi z borštmi, tako da že ni dosti ostalo v nekterih krajih za servitutna rešila, in kar jih je še ostalo, je vse iztrebleno in gólo. (Klic med poslušalci: Rés je! — Ruf im Zuhörerraume: Wahr ist's!)

Nečem tu zagovarjati, da na enkrat gozdarske čuvaje dobimo, ali tukaj je najprvle za postavo treba kaj storiti in z veseljem sem čul iz ust mnogo skrbčega zelo modrega gospoda ministra za poljedelstvo grofa Potockija; da tudi on potrebo spozna, da se državno vikše nadzorstvo osnovi, kakor organ eksekutivni, sámó da ima on še le zadnje besedo izreči, kadar bode slišal glas dotičnih društev in deželnih zborov; in zastran te stvari je treba ravno nasvète staviti.

Dalje govoriti danes bi skoro ne kazalo, ali dve reči sem vendar mislil nekoliko nasvetovati; namreč da bi se te reči poprijeli in svoje mnenje naznanili, nikakor jo pa popolnoma opustili, temveč da bi se ta stvar k večem le preložila na tisti čas, ko podá državna vlada nam kák nasvèt. Tedaj za osnovo dotične postave govoriti nikakor ne moremo opustiti, tem manj ker državna vlada sama za tako nadzorstvo gozdov skrbi. Ostanem tedaj pri mojih besedah, da ta reč še ni do konca dognana in da je opravičen moj predlog, da se že danes nikakor ne stopi v pretres nasveta deželnega odbora, temuč da se poprej izroči gospodarskemu odseku v posvèt in poročilo.

Der von dem Herrn Abgeordneten Dr. Toman gestellte Antrag wird unterstützt. — Dr. Tomanov predlog se podpira.

Poročevalec dr. Bleiweis:

Jaz mislim, da v imenu deželnega odbora smem pritrditi temu, da se predlog deželnega odbora izroči po nasvetu g. dr. Tomana gospodarskemu odseku. Stvar je zelo važna; to čutimo vsi; vsakemu se smilijo gozdi; in deželni odbor bode gotovo jako vesel, ako gospodarski odsek najde pot, da se zadosti zahtevam za ohranjenje gozdov. Al deželni odbor je od svoje strani previdil, da se v tem momentu ne da nič več storiti kakor to, kar deželni odbor nasvetuje. Veseli me, da tudi gospod dr. Toman v obče priznava, da je prvo vprašanje to, da se rešijo servitute in da dobimo novo gozdarsko postavo. Razjasniti pa moram o čemur se gospod dr. Toman naj bolj spodtikuje, in to je tretja točka našega predloga. On se je vstavljal v svojem govoru na tisto stališče, na katerem so danes gozdne zadeve, ko servitute še niso rešene in se menda boji protekcije tistih lastnikov, ki imajo kot grajščinski lastniki zdaj gozde v rokah. Ali deželni

odbor si je mislil drugi čas, namreč tisti čas, ko bode lastnina gozdov vsakemu gotova, ki ima pravice kaj do njih, — tisti čas, ko bode spona servitut razvezana, in ko pride čas, da ne bode več upravičenih in dolžnih. Za tisti čas skrbeti ima to nadzorstvo, tako, da se ne bode žalila lastninska pravica.

Poslanec dr. Toman:

Prosim besede za faktični popravek. Prečastiti sporočevalec in moj prijatelj g. dr. Bleiweis mene ni prav razumil, da bi bil jaz rekel: da se postava gojzdnarska še le napravi takrat, ko nehajo servitutne razprave. Tega jaz nisim izrekel, meni se zdi, da je vse éno, ali so servitute rešene ali ne, na to gozdna pravica nima obzir jemati; zakaj predno bodo naše služnosti razvezane, bodo skoraj vsi naši boršti po železnicah stekli na obal jadranskega morja.

Seja se konča o 15. minuti črez 12. uro. — Schluß der Sitzung 12 Uhr 15 Minuten.

Der Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Toman wird hierauf einstimmig angenommen. Dr. Tomanov predlog se potem enoglasno potrdi.

X. Predlog deželnega odbora zarad vdi-njanja še enega služabnika na ljubljanski realki.

(Siehe Beilage Nr. 9. — Glej prilogo 9.)

Beide vom Landesausschusse, bezüglich dieser Vorlage gestellten Anträge, werden vom hohen Landtage ohne Debatte in zweiter und dritter Lesung angenommen. — Oba predloga deželnega odbora sprejme zbor brez razgovora v 2. in 3. branju.

Der Landeshauptmann schließt hierauf die Sitzung und bestimnt die nächste Sitzung auf Montag den 20. d. M. 10 Uhr. — Deželni glavar sklene sejo in odloči prihodnjo sejo na ponedeljek 20. t. m. ob 10. uri.

IX. Predlog deželnega odbora o postavi služabnika na ljubljanski realki. — Glej prilogo 9.